Է. ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 8 ՄԱՅԻՍ 1904 — ԹԻՒ 616

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »

Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տլր.
Վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ է. երկին աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ

Վառնայի համար ձևոքն 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ
„Шаржумъ"
Варна

Redaction du journal
„Charjoum"
Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար ձևոքն
)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(
Պուլկարիոյ համար ձևոքն
)(15 ՍԱՆԹԻՄ)(
—o—

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ» Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՍԱՍՆՈՅ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

—)(o)(—

Պոլսէն Ն. Ֆ. Բրեսսէ թերթին կը հաղորդեն որ Անգլիական, Ֆրանսական և ռուսական հիւպատոսները, եպիսկոպոսնելուն անյաջող բանակցութենէ վերջը, գացեր են Անդրանիկը համոզելու։

— Մայիս 6ին Պոլսէն Վիէննա կը հեռագրեն թէ՝ հայ հրոսախումբերու դէմ ձեռք առնուած պատերազմական գործողութիւններուն առեն Սասնոյ գաւառին մէջ այրուեր են 17 գիւղեր. Անդրանիկի խմբերը քաշուած են լեռները և թուրք զօրքերը ոչ մի կերպ չը պիտի կարենան զանոնք հետապնդել. Սասունէն և շրջականերէն հայերը կը փախին։

Հետզհետէ գործի աւելի լուրջ կերպարանք ստանալը շեշտվում է այս վերջին տեղեկութիւններով։

Նախ եւրոպական պետութեանց ներկայացուցիչների բանակցութեան գնալը, որը, իհարկէ իրողութիւն է, մեծ յաղթանակ է Սասնոյ քաջերի և Անդրանիկի համար, երկրորդը՝ որ Անդրանիկ իր մի քանի խմբերով ապաստանել է լեռնային այնպիսի տեղերում ուր թուրք զօրքերը չեն կարող հետապնդել նրան. ուրեմն թուրք զօրքերը Հայաստանի լեռնոտ կրծքի վրայ ծածանող ապստամբական դրօշը վար իջեցնելու համար պարտաւորված են կանոնաւոր պատերազմի միջոցները գործ դնել այն հայ գեղացիների դէմ, որոնք մի քանի տարի առաջ ջնջված, խորտակված էին համարվում.

Ցխուր վշտացնող փաստը այն է, որ 17 գիւղեր այրված են. ու հայերը փախչում են այդ գիւղերից. ինչպէս երեւում է այդ փախչողներն էլ իրենց քայլերը ուղղում են դէպի Անդրանիկի և իր խմբերի ապաստանած տեղերը, թէ աւելի ապահով լինելու և թէ կռւողների բանակը ստուարացնելու համար. Այդ վիշտ պատճառող լուրի մէջ էլ մխիթարական մի կէտ կայ. այն որ կոտորած չէ տեղի ունենում. բնական է որ եւրոպական հիւպատոսների ներկայութիւնը և պահանջները մեծ ազդեցութիւն ունեն այս պարագային.

Կարծր, գոնէ մինչեւ օրս ստացված տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս թէ Անդրանիկ և իր ընկերները կատակ չեն անում և նրանք առաջուց կշռել են իրենց ամեն մի քայլը և բռնելիք դիրքը, եթէ թշնամին ստւար թւով իրենց վրա գայ. Անդրանիկի և իր ընկերների ներկայ գործունէութեան տաքտիքի մէջ, բացի եռանդից և քաջութիւնից նկատվում է նաեւ պատերազմական գործի հմտութիւն, որը կարելի է մասամբ վերագրել հէնց այն ռուսական հայ սպաներին ու ենթասպաներին, որոնք վաղուց ի վեր գտնվում են Անդրանիկի խմբերի մէջ, և որոնց մասին անցեալ օր ակնարկել էր Ն. Ֆ. Պր... թերթին Պոլսից ուղղված հեռագիրը. ու որի առթիւ իր թրքական թերթի մէջ, Հասան Շէֆգի Գուրպէթ օղլուն, մի քանի զարմացական նշաններ էր դրել, իր թրքական անկեղծ զգացմունքները հայ հասարակութեան ցոյց տալու համար.

Այո, զարմանալու պէտք չը կայ. Անդրանիկի խմբի մէջ կան սպաներ և ենթասպաներ, որոնք տարիներով ծառայել են ռուս բանակում, և բաւական ժամանակէ ի վեր գործում են հայ հրոսախմբերի մէջ, ու այն քան համեստ են որ [իրենց գիտական պատրաստութիւնը դրել են այն ժողովրդի պարզ գաւակ առաջնորդի տրամադրութեան տակ, որը իր արտակարգ քաջութեամբ և երկրի ամեն ծակ ումուկին լաւ ծանօթ լինելովը կարողացել է Դաշնակցութեան այդ կողմերի գինւորական գլխաւոր հրամանատարը դառնալ.

Այո, այս իրողութիւն է. և եթէ բախտը մի քիչ ժպտայ Անդրանիկին ու իր ընկերներին, նրանք քաջութեամբ և կանոնաւոր կը տանեն ինքնապաշտպանութեան գործը, պարզերես կը հանեն հայ ժողովրդին եւրոպական ցեղերի առջեւ, մաքրելով մեր ճակատից «ոչխարի պէս կոտորվող ժողովուրդ» անպատուաբեր տիտղոսը, կը բազմապատկեն սրտով հայի ինքնավստահութիւնը դէպի յաղթանակը, այս դժւարին պայքարում, ու հայ ժողովրդի գեռեւս տատանվող մասին կը փաստեն՝ թէ հայ յեղ. Դաշնակցութիւնը, որչափ իր ուժերը ներել են, նոյն իսկ աւելին, կատարել է իր յեղափոխական մարմնի պարտականութիւնը.

Բացի այդ առաւելութիւնները ստեղծելուց Անդրանիկ և իր ընկերները, իրենց յարատեւ դիմադրութեամբ և անմատչելիութեամբ, կոտրելով թուրք զօրքերի վարկը մահմետական ցեղերի աչքում, նրանց սրտին վախ կայգեն և նրանց խելքում կըստեղծեն մի համոզում, թէ այլեւս անկարելի է հայ ժողովրդի վրա անպատիժ կերպով յարձակում գործել, մորթել նրան առանց սեռի և հասակի խտրութեան, աւերել նրա տները, թալանել նրա ունեցածները.

Բայց այս բոլորին հասնելու համար, ինչպէս նախորդ յօդուածներից մէկում էլ շեշտել էինք, պէտքէ գործով, գործով օգնութեան հասնել Անդրանիկին և նրա ընկերներին. իսկ գործը պէտք է ստեղծէ ժողովուրդը, եւ առաւել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը.

«ԱՐԴՕ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԵՒ

«ՄՇԱԿ»Ի ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

—()o()—

Ա.

Հայ մամուլը «Մշակ»է առաջ

1872 յունվար 1ին հրատարակուեցաւ «Մշակ»ի առաջին թիւը։ Նոր թերթը իրեն հետ բերաւ նաեւ նոր ուղղութիւն. Բարոզներու շրջանը վերջացաւ հայ լրագրութեան համար, եւ աշխատանքի մեծ շրջանն էր որ պիտի արշալուսէր «Մշակ»ի հետ, իր առաջին քայլով իսկ, անիկայ պարզեց իր գոյնը. պատերազմող, յարձակող, տապալող.

Երբ մարդ ճանչցած է հայ լրագրութիւնը «Մշակ»ի երեւումէն առաջ, երբ անոր մէջ զգացած է բոլոր զզուանքը պնակալէզութեան, տափակութեան, դատարկութեան յիմարութեան, որ այլանդակօրէն կարձանանային անոր խուրաքանչիւր էջերուն մէջ, երբ ճառական երկար յօդուածներու, անմիտ քրոնիկներու, մուրացկան ներբողներու ետեւ, նշմարած է վերջապէս քառակուսի գլուխը անուս խմբագրին, որ ուղղութիւն չունի, գիտակցութիւն չունի, սկզբունք չունի.— «Մշակ»ի առաջին թիւերու ընթերցումովը իսկ պիտի հիասթափի արդէն, վայելելու համար լրագրական վերածնութեան նորանշոյլ հորիզոնը, որ լայնօրէն կը պարզուի, կենդանացնելով իրեն հետ հայութեան ամբողջութիւնը. Հիմնովին եւ անվերապահ անձնազոհութեամբ ինքզինքն ու իր թերթը հանրութեան օգտին նուիրելու, անոր ճշմարիտ ու իրական շահերը դրապէս ու որոշապէս պաշտպանելու, սկզբունքի համար անվհատօրէն մաքառելու առողջ ու կենսալիր ուղղութիւնը Արծրունին էր որ մտցուց հայ լրագրութեան մէջ։ Ու լոկ անոր համար անիկա ամէն յարգանքի արժանի է. Ստուգիւ, այսօր հայ գրականութիւնը իր մէջ շատ աւելի տաղանդաւոր դէմքեր կը հաշուէ, որոնք իրենց հանճարին հզօր ցայտումներով ու հրաշատիպ ստեղծումներով անոր էջերը կը զարդարեն. բայց Արծրունիի փառքը չի նսեմանար անոնց քով, որովհետեւ, ուղղակի կամ անուղղակի, ինչ եղած է խաւարին, անյայտութեան մէջէն զանոնք դուրս քաշող, եւ կամ, իր երկար գործունէութեան ընթացքին մէջ, չարունակ կռուելով արգելքներու դէմ, ի՛նչ եղած է ճամբայ բացողն ու հող պատրաստողը անոնց՝ որոնք իրենց բնատուր հանճարը ապագային իսպառ պիտի դնէին գեղարուեստին ու գիտութեան սատանդներուն.

Եւ որպէսզի աւելի լաւ հասկցուին այս բառերս, հարկ կը համարեմ ծանօթացնել ընթերցողներուն նախ հայ լրագրութեան վիճակը «Մշակ»ի հրատարակումէն առաջ. Անով միայն ընթերցողը պիտի կրնայ «Մշակ»ի դերը լաւ հասկնալ եւ ըմբռնել թէ ի՛նչու չէր վայելած համբաւը, որով ամբողջ ազգը կը պատուէր զայն երբեմն, իր հիմնադրին կենդանութեանը.

* *

Հայ մամուլին վերածնութեան գործին մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ Նազարեանցի «Հիւսիսափայլը»։ Հողը խիստ ամուլ էր ու գործը դըժնդակ։ Հաւանաբար Նազարեանց հազիւ կրցաւ միայն սկիզբը դնել բուն գործին, «լոկ յառաջաբանն»ը, ինչպէս ինքն իսկ որակած է իր գրած նամակին մէջ։ Հիւսիսափայլը կոչուած էր Ռուսահայոց գրականութեան առաջին ցնցումը տալու, հրաւիրելու որ թօթափէ իր ժանգոտած կապանքները, իր ծթռած լեզուն, բորբոսած գաղափարները եւ նոր լոյս, նոր լեզու, նոր գաղափար զգենու, ապրի նոր կեանքով՝ զոր իր առջեւ կը բանայ մութ գարու քաղաքակիրթ աշխարհը։ «Հիւսիսափայլի» նպատակը՝ ինչպէս կերեւայ՝ ընդհանուր ու վեհ էր. 1858էն մինչեւ 1864 անիկա քարոզեց, ինչ որ երբէք քարոզուած չէր հայ ազգին մէջ. աշխարհաբար լեզուին անհրաժեշտութիւնը, խղճի ազատութեան սկզբունքը, գաղափարի անկախութիւնը, անոր համար մղուած կռիւներուն մէջ պանելով ամէն էր մաքրութիւն. իր գերը շատ կնճռոտ ու անհատնում թշնամիներ ունեցաւ, որոնք անխարխիղճ միջոցներու դիմեցին յաղթող ելլելու համար անխնայ ու լրբաբար հալածեցին զինքը եւ վերջ ի վերջոյ լռութեան դատապարտեցին։ Միս մինակ մնաց երբեմն, լքուելով նոյնիսկ իր վաղեմի մտերիմներէն, եւ իր հանած կռիւներու փոշիներուն տակ իր գործին հռչակը թաղուեցաւ ընդերկար։

Իբաց դնելով հայ մամուլի այդ շրջանին այս մասնաւոր երեւոյթը, եթէ մտնենք բուն Կովկասի հայ մամուլին մէջ, որ ժողովրդին ծոցը ապրելով՝ անմիջական յարաբերութիւն կը պահէր անոր հետ, պիտի հանդիպինք ամենէն ողորմելի ու խաւարչտին տեսարաններէն մէկուն։ Հանդէսներու շարք մը, ինչպէս «Մեղու Հայաստանին», «Ճռաքաղ», «Կռունկ», «Մասեաց Աղաւնի», հին կրօնամոլ ու վանական ուղղութեան անվերապահ պաշտպանները կը հանդիսանան, առանց սակայն ո եւ է որոշ սկզբունք, դաւանանք կամ ուղղութիւն ներկայացնելու։ Մարդ վերահասու ըլլալով այդ հանդէսներու դատարկութեան, կը յուսահատի, տեսնելով որ անոնց կեանք տուող, սնուցանող միակ նիւթը «Հիւսիսափայլ»ի դէմ անխիղճ ու անպատկառ հակառակութիւնն է։

Միակ բացառութիւնը անոնց մէջէն կրնանք համարել Մարկոս Աղաբեգեանի «Կռունկ»ը, որ Պոլսէն Թիֆլիս գալով որոշ դրօշակ պարզեց եւ չի վարանեցաւ որոշ ուղղութիւն մը հրապարակաւ ընդգրկելու։ Այդ ուղղութիւնն էր կրօնական-ազգասիրական անափոփ, դատարկ ուղղութիւնը, որ կը չփացնէ մարդը, զայն ինքնագով ու ինքնավստահ կը դարձնէ անմտօրէն։ Աղաբեգեան կը յայտարարէր թէ հայ ազգը, լոկ «կրօնական ընկերութիւն» մըն է, թէ ամէն բան հոգեւորականներէն սպասելու է, որոնց մէ դուրս չիկայ փրկութիւն. հայը, կըսէր, պէտք է միշտ ետին նայի, աչքը իր նախնիքներէն չի բաժնէ եւ միմիայն անոնցմով առաջնորդուի։ Բաւական է որ ճշմարիտ հայը իր հին հայրապետները, իշխանները լաւ ճանչնայ, ու ալ ընելիք չի մնար. երջանիկ ըլլալ պիտի «Ճշմարիտ հայ-քրիստոնեայն նա է որ իր նախնեաց հաւատոյ հոգին ունի եւ իր վարքն ու բարքն ալ ըստ այն հոգւոյն կուղղէ»։ Այսպէս կը գրէր ու այսպէս կը քարոզէր։

Բայց և այնպէս «Կռունկ»ը երեւոյթ մըն էր այդ ժամանակին համար. մամուլին մէջ սեփհական ուղղութիւն պահպանելու սկզբունքը կը մտցնէր առաջին անգամ։ Թէեւ այդ ուղղութիւնը անյարմար էր, յետադիմական, կրօնական, բայց քայլ մըն էր դէպի յառաջ. իրմով կըստեղծուէր պահպանողական նոր սերունդ մը, որ չէր վախնար եւրոպական լոյսէն, որ յառաջդիմութիւն կաղաղակէր. յառաջդիմութիւն մը՝ պատշաճեցուցուած հայ ազգին աւանդութիւններուն։ «Կռունկ»ի ամենալաւ յատկութիւններէն մէկն ալ այն էր որ, «Հիւսիսափայլ»ի դէմ կոյր թշնամութեամբ վառուած չէր, իր միւս պաշտօնակիցներուն պէս. ընդհակառակը, կընդունէր որ Նազարեանց յարգանքի և երախտագիտութեան արժանի գործիչ մըն էր, տարբեր ուղղութեան պատկանող։

«Կռունկ»ի հետեւող և անոր գաղափարակից էր 1863-էն վերանորոգուած «Մեղու-Հայաստանի»ն՝ Պետրոս Սիմէօնեանցի հրատարակութեամբ։ Բայց ասիկա «Կռունկ»ի արժանաւորութիւնները չի կրցաւ ունենալ։ Ղեկավարելու, հոսանք ստեղծելու ուժէն զուրկ էր ան. սեփական դաւանանք մը չէր ներկայացներ. հայոց կոչումն է, կըսէր, միջնորդ դառնալ եւրոպական քաղաքակրթութեան և ասիական խաւարին մէջ. կոչում մը որ հայոց վրայ պարտք կը դնէր կատարելագործուելու, կրթուելու զարգանալու։ Բայց, վերանորոգուած «Մեղու»ն, որ այս դաւանանքը Նազարեանցէն փոխ առած էր պարզապէս, չէր յայտներ թէ ի՞նչ ուղղութիւն, ի՞նչ միջոց պիտի գործածէր ինք այդ նպատակին հասնելու համար։ Զէր ուզեր պարզել թէ ի՞նչ գոյնի հրատարակութիւն պիտի ըլլար

Այս տեսակ դիտումներով ղեկավարուող հրատարակութիւնները չեն ունենար ներգործող նկարագիր, և ազդեցիկ ոճ։ Թէ «Կռունկ»ի և թէ «Մեղու»ի գրուածքները երկարաձիգ, քարոզչական սառն ու ձանձրացուցիչ գրութիւններ են, որոնք չեն կրնար կարուկ պահանջներ դնել, վրդովել, յուզել հասարակութիւնը։

Ասկէ զատ խմբագիրը իր ընթերցող հասարակութեան զգացումներն ու ըմբռնումները վիրաւորելու յաւիտենական վախէն բռնուած, միշտ անոր դատողութեանը կը դիմէր, հարցնելով թէ ինչպէ՞ս և ի՞նչ կուզեն. այսպէս, ինք չէր ընթերցողը առաջնորդողը, այլ ընթերցողն էր որ զայն կը վարէր, որով և անսկզբունք թերթի հանգամանքը կըզգենուր։ Մեր հասարակութիւնը դեռ այն բարձրութեան չէր հասած ու չէ ալ հասած տակաւ, որ կարողանար ուղղութիւն տալ թերթին. ուստի այս վերջինը ղեկավարողին պարտքն է վճռել իր ուղղութիւնը, եթէ ունի այդ ասպարէզին կոչումը և տաղանդը՝ ժամանակին ու ժողովուրդին ոգին թափանցելու համար։ Ուստի պատահեցաւ այն՝ ինչ որ անխուսափելի էր, «Մեղու»ի հարցերուն, վարանքներուն, կասկածներուն, անորոշութեան ժողովուրդը պատասխան չի տուաւ, և «Մեղու»ն շուարած, ուղեգիծը կորսնցուցած, օր մը այս անկիւնէն, ուրիշ օր միւս անկիւնէն հասնող տկար ու անիմաստ թելադրութեանց առջեւ ընկճուելով, գընաց անգիտակցօրէն, թողլով որ բաղդը հաճի զայն ո եւ է կայան մը իջեցնել ու հանգստացնել վերջապէս։

Մ.

Շաւուճակեցի

ՎԱՏԵՐԸ

Հայկական արհաւիրքներու և տառապանքի աս տասնամեակին մէջ, յեղափոխական ճիգին, ինքնապաշտպանութեան անհրաժեշտ կռիւներուն, պատրաստական քայլերուն արտադրող, յուսադրիչ գործին ու փրոփականտային հետ յառաջացաւ վատերու վոյգը իրենց յղուշական զգուշաւորութեամբ։

Յեղափոխական կազմակերպութեան և անկեղծ յեղափոխականներու դէմ փրոփականտային դէմ անոնք հանեցին սալը, քանդելու, խծբծելու, խաբելու և չորթելու փրոփականտան։

Վատերու տասը տարուան քաղաքականութիւնն է աս։

Եւ յեղափոխութեան, հայ տառապանքի աս տղուկները՝ խօսեցան, քարոզեցին — մինչ յեղափոխութեան — մինչ հայրենիքի անունով,

Տխո՜ւր պատկեր …

Փոխ վայրկեան մը, անկեղծութիւնը չունեցան անոնք իրենց հակայեղափոխական համոզում մը ուղղակի հրապարակ դնելու, առանց յեղափոխութեան, գործի, հայրենիքի սուրբ անունները բերաննին առնելու։

Եւ ուրիշ կերպ ալ չէին կրնար շարժիլ անոնք. որովհետեւ սկզբունքի, համոզումի խնդիրը չէր իրենց գրդապատճառը, այլ — ապրելու, իրենց գոյութեան խնդիրը …

Ու ատ բանին մէջ յաջողելու համար, հարկ էր միամիտ ամբոխին զգացումներու թելերը ձեռք առնել, խղճալ, կոկորդիլոսի արցունքներ թափել, յուսադրել, խաբել և վերջապէս շահագործել …

Եւ ո՞վ պիտի խանգարէր զիրենք, ո՞վ դիմակաթափ պիտի ընէր — յեղափոխականները, գործը սիրողները։

Ահա՛ թէ ինչու դէպի յեղափոխականներն ու յեղափոխական գործը դարձաւ անոնց վայոցները, որոնց շուրջը բոլորուեցան ազատները և կազմեցին հակայեղափոխական խումբը։

Անոնք ունեցան անցեալ մը — և հեռու չէ ատ աղտոտ անցեալը — ուր Պոլսական կարգ մը աղտոտ թերթեր կապւեցին յառաջապահները։ Եւ ի՞նչ դաւեր, նկարագրի ի՞նչ աղտոտ կողմեր չի ցուցադրեցին ատ սրարածները.

Անցաւ ժամանակ. ատ աղտոտու-

«ԿՐԱԿՈՏ ՋՈՒՐԸ»

(Սիբիրի կեանքից)

(Թարգ. ռուսերէնից)

Դ.

(Շար. նախորդ թիւից)

Տէրտէր Իվանը՝ չնիկի թաթերի մորթուց աստառով կապած հագին՝ կամացուկ երգելով շրջագայում էր իր բնակարանում. դուրսը բուք էր, վառարանները վառած չէին, դրա համար էլ տան մէջ շատ ցուրտ էր։ Բուքը վնկվնկալով սլանում էր տունդրայի անսահման տարածութիւնը, անուշադիր չը թողնելով ոչ մի թուփ եւ ոչ մի փոքրիկ թումբ։ Տէրտէր Իվանի տունը գտնվում էր գիւղի ծայրում, թաղնված սիբերիական մեծ գետի ափերի անհարթութիւնների մէջ. եւ բուքը աղմկով ու սուլոցով դիպչում էր տէրտէրի տան պատուհաններին, քերծում անկիւնները եւ փչչ-ցնում գերանաշէն պատերի ճեղքվածքներում։

Աղքատիկ փայտեայ մատուռը՝ որ երեւում էր տան պատուհանից, փոթորիկի ճնշումից օրօրվում էր. նա թաղնվում էր ձիւնակոյտերի մէջ, այնպէս, ինչպէս մրսող մարդը օձիքում եւ կամ վզի փաթթոցում։

Տէր Իվանը դեռ երիտասարդ, նօսր սեւ մազերով, ընչացքներով ու մութ եւ չիլ աչքերով մարդ էր։ Նրա գըլխի կոշտ մազերը չը հնազանդվելով զանազան կողմ էին գնում, փոխանակ երեսի երկու կողմերովը պառկելու։ Ծացլիկ՝ ճակատը, դուրս ցըցուած քունքերը, լայն քիթը մատնում էին նրա օտար ծագումը։ Նա եակուտ էր եւ հեռուից էր եկել Սամոեդների երկիրը։ Նա եկաւ հնամաշ շապիկով եւ բացի վերարկուից, կնոջից եւ երեխայից ուրիշ բան չունէր։

Սամոեդները պատմում էին թէ երբ տէրտէրը եկաւ նրա սահնակը փետուրի պէս թեթեւ էր. բայց հէնց առաջին անգամ ծխերին այցելութիւն տալուց յետոյ, վերադարձին սահնակը քարի պէս ծանր էր, որովհետեւ բարիքով լի պարկեր էին կապված նրանից։ Պարկերի մէջ կային ձուկ, միս, եղջերուի լեզուներ, չնիկներ եւ եղջերու մորթուց շինած անկողիններ։ Սամոեդները բարի մարդիկ են եւ գիտեն ուրիշի աշխատանքը գնահատել, բայց տէր Իվանն էլ խելացի էր եւ գիտէր ժողովրդի հետ վարվել։ Երբ նա ո եւ է խրճիթից հեռացած միջոցին նկատում էր թէ իր պարկերը դատարկ են, իսկոյն խրճիթի տիրոջ հետ մտնում էր մտերմական խօսակցութեան մէջ։

— Գոնէ մամուռ դնէիք պարկերի մէջ, եղջերուներին կերակրելու համար, ասում էր նա հեզաբար, կարծեմ մամուռն էլ ճամբին պէտք կը գայ, չէ՞, Սիմէօն։

— Ինչպէս չէ, չփոթվելով պատասխանում էր տան տէրը, ծոծրակը քորելով, քանի՞ տեղ պէտք է գնաս։

Եւ դատարկ պարկերը լցվում էին ոչ թէ մամուռով, այլ այն ամենով, ինչ որ սամոեդը պահել էր սովի, վաճառականի եւ պարտքը տալու համար։

Տէրտէրը խօսակցութեան էր սկըսում սամոեդի հետ, եւ այդ խօսակցութիւնը այնքան հաճելի էր բնութեան որդու համար, որ նա մոռանում էր վաճառականի հետ ունենալիք անհաճոյ խօսակցութիւնը. թէկուզ այդ վաճառականը ինքը Լանդուրը լինէր։

Երեք չորս տարվան պաշտօնավարութիւնից յետոյ տէր Իվանի տունը բարիքով լցվեց։ Երեցկինը հնամաշ շապիկի փոխարէն սկսեց հագնել աղւէսի մորթուց մուշտակ, սկիւռի մորթուց բաճկոն, ուրիշ թանկագին մորթուց օձիքներ. ու էլ չէր ուզում հեռանալ սամոեդների աշխարհից։ Տէրտէրը հետզհետէ գիրանում էր. ծխերին այցելութիւնը կա-

թիւններէն ծնած ու սնած անոնց արժանաւոր ձագուկները կարծես չի հաւնելով իրենց հայրերու թաքթիքին և մղած վճռական պայքարին, դուրս բերին առաջինները, իրենց յայտնի կամ անյայտ գոյութիւնները պարտկելու համար որոշեցին մէրտութիւններ ընել ու անցան անոնց տեղը նախ փայլուն խօսքերով և նաքը առաջիններէն աւելի ազատ մթնոլորտով մը ուզեցին ապականել հրապարակը ։

Միտէ՞մը չի փոխուեցաւ, այլ շարունակուեցան վարձկան նոր ուժերով ։

Ասոնք ալ, իրենց նախորդներուն պէս մեզի դարձած հայհոյեցին կուսակցութիւն, տղին, օտարին առջեւ զովեցին, չահագործեցին անոր անունը ։

Ասոնք ալ ընական վայրագ փիցուցին յեղափոխութեան դէմ և մաքւր պղտորելու, պղծելու աշխատեցան երբ հայրենիքին մէջ ունէր պատրաստութեան մը, սկսման ընդհարման, ինքնապաշտպանութեան հասր ատին, որովհետեւ իրենց կեղծիքը երեւան կելլար, բայց խաղաղ վայրկեաններու մէջ երեւակայական պատրաստութիւններով ժողովուրդը խաբեցին դրամ չորթելու համար ։

Ասոնք ալ խախտուած գիրքերը ամրացնելու և ժողովուրդը ատեն մըն ալ չահագործելու համար Ardավ միո փաստարկել ձեռնարկեցին, և յաջողեցան. բարեբախտաբար շուտով կեղծիքը մէջտեղ ելաւ ու խայտառակուեցան ։

Վերջապէս, ընկերասպանութիւններ ծրագրեցին և սպանողներու անունները չահագործեցին ։

Ասոնք և ասոնց պէս հազար ու մէկ վատութիւններ գործուեցան միշտ յեղափոխութեան, ժողովուրդին ու հայրենիքին անունով ...

Ասի վասերու շատ մօտիկ անցեալն է, ի՞նչ է ներկան ։

Երկունքի այս օրերուն՝ նոյն գիւտ-յին յանկերգն է որ կը լսուի անընդմէջ, անճոռնի ժպիտով մը ...

Դեռ երէկ, երբ Հայաստանի տառապանքի խուլ արձագանգը միայն մեզ կը հասնէին, երբ կռիւ, արիւնի ձայնը չի կար, հակայեղափոխական մի ինչ որ խմբագիր կը բացագանչէր թէ՝ գարնան մակեդոնացիներու հետ շարժելու համար պէտք է ուժ տալ այն կուսակցութեան որը առանց օտարամուտ գաղափարներու կը ծառայէ հայրենիքին ։

Մե՛ծ մե՛ծ պատրաստութիւններու երեւակայական չափերով ժողովուրդը օրօրել, համոզել ուզողները, մէկ տարուան մէջ —չեմ գիտեր թէ հրաչքո՞վ— կը յուսային ազատամարտութիւն առաջացնել և ատոր համար ժողովուրդին կոչ կընէին, ան ալ անանկ կուսակցութեան մը միջոցով —մի բակագմեայներուն— որ ո՛չ թէ յեղափոխական չէ ո՛չ թէ մէկ հատ անձնուրաց չունի մէջը երկիր մտնելու համաձայնող, այլ երկրի մէջ մարդ չունի, ճամբայ չունի գոնէ պզտիկ ծրարտուն մը հանելու համար ։

Յեղափոխական կազմակերպութենէն մե՛ծ մե՛ծ բաներ պահանջող մեր յայտնի Նպաստակարգերուն մէջ ուրկէ ո՞ւր առ փոփոխութիւնը ...

Բայց ո՞վ լսաւ թէ անկեղծ է, եկուր տե՛ս որ, մէկ տարուան մէջ, յիշուած պայմաններով, ազատամարտութիւն առաջարկող յիմարը, իր շատ մօտաւոր թիւերէն մէկուն մէջ ունէր անանկ զզուելի յօդուած մը, որ թուրք Սօֆթայի մը բացուածները ափը կուտայ ։

Սասունցիին ինքնապաշտպանութեան ճիգերն են որ կը ծաղրուին հոտ, իր կեանքը յեղափոխութեան, հայրենիքի փրկութեան սեղանին վրայ զոհ բերող հայդուկն է որ կը հայհոյուի ։

Եւ յիշեալ Սօֆթա խմբագիրը իր ատ վայրենի զգացումին մէջն է որ անկեղծ է, ոչ առաջինին ։

Դեռ երեկ էր որ, միութիւնը պառակտեցաւ, աշխարք-արարատ տեսաւ եղած խախքութիւնները, և այսօր, քանի մը յիմարներ, ելեր են իրենց անլի յօդուածներով ճղակոտր կըլլան և Արփիարներու յանկերգը կը կրկնեն, միութիւն կուզեն. մարդիկ՝ որոնց ազատ ներկան հենց աչքի առջեւ է, որոնք կրնան մոռնել մէկ ձեռքով ա՛յնքան գարշելի յօդուածներ միւսով կեղծաւորաբար յեղափոխականներուն ձեռքը սեղմել, անոնց մէջ մանել ու գործը տապալել. Անմիտնե՛ր ։

Անգին. Ամերիկայի մէջ, նոյն ատ մարդոց ընկերները աւելի զզուելի, աւելի մոլեգին թափով մը կը հայհոյեն Սասունցիին և առ հասարակ կռուողներուն ։

Աս է վասերու անցեալ և ներկայ կեանքի մանրանկարը ։

Թողլով ատոնց անցեալ և ներկայ խօսքերէն ու գործքերէն ծագելիք շատ բնական հարցում մը յաջորդ յօդուածի մը, հիմա ճակատաբաց անոնց երեսին կրնանք նետել —

Դո՞ւք էք որ կուզէք միանալ յեղափոխականներուն հետ, դո՞ւք էք որ ճղակոտր կըլլաք, կը փրփրիք, կը ճամբիք Դաշնակցութիւնը իր դաները երեսնուց չրա՛խ փակած ըլլալուն համար, հայ տառապանքը չահագործող, անոր վրայ ծիծաղող, հայ կռուողին հայհոյողներո՞ւդ հետ է որ պիտի գործակցի յեղափոխականը ։

Գնացէ՛ք, վատե՛ր, յեղափոխականը, կռուող հայդուկը կը թքնէ ձեզ և ձեզնէ եկած խերին վրայ այսօր ալ, վաղն ալ ։

Ժիրայր

Ֆիլիպէ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

—)o(—

Ի նպաստ Երկրի կռուողներուն Զատկի այցելութեան առթիւ բացած հանգանակութենէս, հաւաքուած գումարները գոյացած է ։

Կայարան Բատնէ մահալէ հայ եղբայրներից լէվ	114
Կայարան Գարափունար հայ եղբայրներից լէվ	86,80
Կայարան Հասքովօ և Քազաքէն հայ եղբայրներից լէվ	42
Կայարան Գէրմէնլի հայ եղբայրներից լէվ	25,10
	267,90

Մեծ. Տէր խմբագիր

Կը խնդրեմ որ ներկայս հրատարակէք Ձեր ազգօգուտ թերթին մօտակայ թիւերէն միոյն մէջ. Անունները առանձին պիտի հրատարակուին „Դրօշակ“ի մէջ ։

Աղորաւոր ազգի՛ս
Վաղինակ ինն.

3/16 Մայիս 1904
Խաշիմիա

—)o(—

ՖԻԼԻՊԷԻ ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

—)o(—

Տէր Թօղիկի օրերը վերսկսած են ...

Երկու ուսուցիչով 100 է աւելի տղայ կառավարելու և գոհացնելու գաղտնիքը Կրօն Միքայէլեանը գիտէ. Նա ի՛նչ անթիգա ուսուցիչներ ...

Իսկ այդ դրութեան վնասակարութիւնը կրնայ անտեսել խղճի ամենայն հանգարտութեամբ՝ միմիայն ներկայ հոգաբարձութիւնը. Խե՜ղճ տղաք ...

Ասկէ առաջ ընդարձակ գրած եմ թէ ինչեր դարձած են թաղային վարժարաններու չուրջը և թէ ինչե՜ր կրնան ըլլալ ։

„Տաք հացը փոխ է“ կըսէ հայկական առածը. Ինչպէս որ նախկին հոգաբարձութիւնը ուսուցիչ և ուսուցչուհիներ հրաժարեցուց և նորեր առաւ, այնպէս ալ ներկայ հոգաբարձութիւնը անցեալ կիրքերուն գործիք եղաւ և նորերը ճամբելով հիները բերաւ նստեցուց. Գո՞րծ կուզէք, ահա՛ ձեզի գործ ։

Ասոր վրայ հրաժարեցուցուած ուսուցչուհիներէն մէկը կը բողոքէ կառավարութեան և ձայնը կը լսուի. Այսօր Նախարարութիւնը խիստ կերպով հրամայած է, որ թէ յետնեալ ամսականները վճարուի —700 լէվ— և թէ յիշեալ օրիորդը վարժարան ընդունուի ։

Ահա՛ հոգաբարձութեան „խիղճկիզարութիւններէն“ մէկը. Ազգին 700 լէվը պարապ տեղը կելթայ ի զոհ Աբրահամու ։

Բայց հոգաբարձութեան հոգը չէ ազգին 700 լէվը երթալը, կը լսենք որ, ան իր „եսը“ ամէն բանէ վեր բռնելով հիմա ազգին անդին ինկած է և յանձն առած է 700 լէվը վճարելբայց գոնէ օրիորդը համաձայնի վարժարան չի գալ ։

տարելուց յետոյ երբ հանգստանում էր, հաչւում էր թէ իր պատկերի մէջ, որոնք հեռզհետէ խոչորանում էին, որչափ մամուռ կը տեղաւորվի ։

«Խիր ինձ Աստուած» երգում էր հայր Իվանը եւ մաքովը թափառում սամոեդների երկրի անսահման դաշտերում ։

Ցանկարծ դարպասները բացվեցին եւ բակը մտան եղջերուներ լծված մի քանի սահնակներ, ձիւների մէջ թաղված ։

Հայր Իվանը իսկոյն անցնելով ակնապիչ նայեց լուսամուտից դուրս, աշխատելով զգեստներից եւ եղջերուների տարքից գուշակել թէ իր հանգիստը խանգարելու եկողները ինչ ցեղի են պատկանում ։

Մէկ, երկու, երեք, հինգ հաշւում էր նա բարձրաձայն, կատարեալ յաջձակում ։

Այո այդ սամոեդների մի յարձակում էր ։

Երբ սամոեդները սահնակներից իջան, վրաների ձիւնը թափ տուին, հայր Իվանը ճանաչեց որ եկողները իր ծխին էին պատկանում ։

Պառաւ Էտէրգիլը, Բօյագիրը իր կնոջ հետ, ծերուկ Կանտարէն որին ռուսները Մօկսան մակդիր էին տուել(*) իր կաացած մէջքի պատճառով, Միլեօն Ատէրմախ՝ (երկարաւուտ) որ միշտ բարեխղճօրէն լցնում էր տէրտէրի պարկերը մամուռով. Նիկուշա Սուշուտաբը եւ ուրիշները ։

—Էն, սամովարը դրէք, ուտելիք էլ պատրաստեցէք, գոչեց հայր Իվանը խոհանոցի դուռը բանալով ։

—Այո, ես նշան եմ արել. ասեց տէրտէրը երեցկնկան, եթէ բուքը այն կողմից է գալիս, նա բերում է սամոեդներին, եթէ այս կողմից, գոլգաններին ։

Բուքը բերել էր Բօյագիրին, իւրայիններովը եւ չքախմբովը միասին. Նա եկել էր նորածնին մկրտելու, ինչպէս խորհուրդ տւեց Էտէրգիլը: Բարի բարեկամները, որոնք Բօյագիրի հետ օգի խմեցին, ուզեցել էին ուղեկցել, ու պատրաստ էին ուղեկցել մինչեւ աշխարհի ծայրը, որովհետեւ յոյս ունէին թէ դեռ սրւակի յատակում հրաշալի ջրերից մի քիչ մնացել է, որը երբեք չի փչանայ, չի հոտի, ինչպէս միւս բոլոր ջրերը ։

Բօյագիրն էլ իր կողմից վերջապէս համոզւել էր թէ կրակոտ ջրից լաւ բան չկայ, եւ իրաւացի էր պառաւ Էտէրգիլի պնդումը, թէ մարդը ոչ միայն մի դար, այլեւ դարեր եթէ ապրէր, կրկին չէր ձանձրանայ կըրակոտ ջրից ։

Երբ գնացին բարեկամներին խնճոյքի հրաւիրելու, ճամբին Բօյագիրը հանդիպեց Կանտարէ Մօկսանին, որը արդէն առաջինի մօտ հիւր էր գնում. Մօկսանը զարմանալի հոտառութիւն ունէր խմելու համար. Նա օդու հոտը հարիւր մղոն հեռաւորութիւնից էր առնում. Խմելու համար նա չարաթներով ճամ՚բորդում էր, եւ երբեք իր հաշիւների մէջ չէր սխալվում:

Սամոեդները նրան չաման տեղ էին ընդունում, եւ կարծում էին որ նրան հովանաւորում է ուրախութեան ոգին, որը մարդկանց մոռացութեան վայրկեաններ է պարգեւում տխուր եւ մութ կեանքի մէջ ։

Բօյագիրը Մօկսանին խնդրեց օգնել իրեն՝ հիւրերին հրաւիրելու խնդրի մէջ. եւ նրանք՝ երկուսով շուտով այդ գործը կարգի դրին, այնպէս որ նրանց հանդիպելու օրից սկսած Բօյագիրի տունը երեք օր չարունակ հիւրերով լիքն էր ։

(Շարունակելի)

(*) Ձուկի մի տեսակ ։

Քանի մեր Թաղային վարժարանէն ներս կայ Կրօնը մը, քանի մատաղ սերունդը դեռ կը վըստահուի ատ պատուելիին, դեռ չա՞տ պիտի տուժէ վարժարանը, դեռ չա՞տ պիտի տուժէ խեղճ սերունդը։ Մեղքը ծնողքներուն և հոգաբարձու Թաղականներուն վըզին։

Ե՞րբ արդեօք պիտի սթափին ասոնք։ Վարժարանը պարզապէս սպանդանոց է։ Անդին Եարտըմեան պատուելին է որ կօգտուի ծնողներու միամտութենէն և իր մանածը կը մանէ։ Վարժարանը պէտք է բարձրացնել աս բանին առջևը առնելու և տղոցը օգտակար ըլլալու համար։

Քրիստոսի օրհնեալ խարազանը պէտք է մաքրելու համար...

Թղթակից

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍ—ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Չիֆուէն Վիէննա կը հաղորդեն մայիս հինգին որ անցեալ երկուշաբթի Նիւչվանկի հարաւակողմը ռուս և ճապոն զօրքերու միջև ընդհարում տեղի ունեցեր է։ Ռուսերը ստիպուեր են ետ քաշուիլ։

— Նիւչվանկէ եկած հեռագիր մը կիմացնէ որ ճապոնական զօրաբաժին մը մայիս վեցին ցամաք կիջնայ Քայչուի քով հովանաւորուելով ճապոնական նաւատորմիղէն և ուղեւորուելով դէպի Նիւչվանկ պատերազմի կըսկսի ռուսերու հետ։ Ռուսական ամրութիւններէն կը ռմբակոծեն ճապոնացիները, բայց ճաշէն վերջը ռմբակոծումը կը դադրի և ռուսները կը քաշուին Քաշիչաունի կողմը։ Ճապոնացիներն կը մեկնին շրջապատելու Քաշիչաուն և Նիւչվանկը։

„Ստանդարդ" կը հաստատէ որ Քաշիչաուն գրաւուած է ճապոնացիներու կողմէն։

— Բեթերսպուրկէն Պէրլին կը հաղորդեն որ ժէնէրալ Զասուլիչ պաշտօնանկ եղած է և անոր պիտի յաջորդէ ժէնէրալ Քէլեր։

— Մայիս հինգին Բեթերսպուրկէն Փարիզի „ժուրնալ" թերթին կը հեռագրեն որ ճապոնացիները կը մօտենան Մուկտէնի, նպատակ ունենալով ռուսաց զօրքը շրջապատել։

— Րէօյթէրի գործակալութեան Թօքիօէն կը հաղորդեն, թէ ճապոնական երկրորդ զօրաբանակը երկաթուղիին գիծը Բօրթ-Արթուրէն դէպի հիւսիս, հինգ տեղ խորտակած է։ Ռուսները ուզած են արգիլել, և ընդհարում մը տեղի ունեցեր է։ Ճապոնացիք 146 մարդու կորուստ ունեցեր են։

— Լօնտօնէն կը հեռագրեն որ ճապոնացոց հինգ միլիոն անգղիական ոսկու փոխառութիւնը 6 0/0 ով 35 անգամ աւելի ստորագրուեր է։

— Մայիս հինգին Բեթերսպուրկէն Պէրլին կը հեռագրեն. Մինչդեռ ամէնը կը հաւատային թէ շուտով տեղի պիտի ունենար մեծ և վճռողական ճակատամարտ մը Լեաօեանկի քով, այսօր կը հաւաստիացնեն թէ ժէնէրալ Քուրոբաթկին կը նահանջէ դէպի Խարբին վախնալով որ ճապոնցիները իր ճամբան կտրեն։

— Բեթերսպուրկէն մայիս չորսին կը հեռագրեն որ Ծայրագոյն Արեւելքէ եկած ստոյգ տեղեկութիւններուն համեմատ անվիճելի կը դառնայ որ Չինաստանը ճապոնացիներուն օգնութիւն խոստացեր է։ Չինական իշխանութիւնները գաղտնի կերպով կաջակցին գաղտնի ընկերութիւններուն, որոնք քրիստոնեաներու դէմ Պօքսէրներու ապստամբութիւն կը պատրաստեն։

—Ստուարաթիւ ճապոնական զօրաբանակ մը կուղղուի դէպի ռուսական գլխաւոր ուժերը, որոնք տեղաւորուած են Լեաօեանկի քով։

ԹՈՒՐՔԻԱ

„Պէրլինէր Թագը Բլաթ" թերթը դիւանագիտական աղբիւրներէ կիմանայ որ Պոլսոյ Աւստրիական և Ռուսական դեսպանները միաժամանակ արձակուրդի երթալով Թուրքիոյ կուզեն նախազգուշացնել, որ բարենորոգումները Մակեդոնիոյ մէջ իրագործելու համար դժուարութիւններ չը հանէ։

— Մակեդոնիոյ մէջ քանի մը տեղեր կրկին պուլկար հրոսախումբերու և թուրքերու միջև ընդհարումներ տեղի ունեցեր են։

ՌՈՒՍԻԱ

Բեթերսպուրկէն մայիս 5ին կը հեռագրեն, որ Քրօնշտատի փորձը դեռ եւս կը յուզէ ժողովուրդը։ Ենթադրական ճապոնացի սպան, զոր ոստիկանութիւն գտնել չը կրցաւ փորձը եղածը միջոցին, կը կարծուի որ մէջ տեղ բերուած է, իրականութիւնը գոցելու համար։ Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը խօսուի թէ քննութիւն մը պիտի պարզէ որ Քրօնստատի զինարանին մէջ գտնուելիքներէն շատ բան կը պակսի։ Տեղի ունեցած են հսկայական գողութիւններ, և որոշուած էր քննութիւն մը կատարել, զեղծարարները որոշեր են մթերանոցը օդ հանել, կատարուած գողութեան հետքերը ոչնչացնելու համար։

Մեծ զեղծումներ կատարուած են նաեւ Կարմիր Խաչի դրամներուն վերաբերմամբ։ Պատերազմի դաշտը ղրկել նշանակուած ճերմակեղէններու միայն մէկ չնչին մասը ղրկուած է. իսկ մնացածը գողցուած է։

—„Ռուսկիա վէտօմօստի" թերթը կը հաղորդէ որ պատերազմի դաշտ հասած են բոլոր այն քաղաքական յանցաւորները և բանտարկեալները, որոնք տրամադրութիւն յայտնած են ճապոնցիներուն հետ կռուելու։ Իսկ Սախալինի բանտարկեալները միլիս կազմած են Սախալինը պաշտպանելու համար։

— Ռուսական մամուլը մեծ համակրութեամբ կը խօսի Սերպ-Պուլկարական համաձայնութիւններու մասին։

ԱՆԳԼԻԱ

Թիպէթէ եկած կարեւոր տեղեկութիւններու հետեւանօք, մայիս չորսին Լօնտօնի մէջ նախարարական գումարում տեղի ունեցեր է։ Քաղաքական բարձր շրջանակներու մէջ համոզուած են թէ նախարարութիւնը որոշած է մեծ արշաւանք մը կազմակերպել Թիպէթի վրայ։

—Պ. Պալֆուր ճառի մը մէջ հետեւեալը յայտնած է Մօտիկ արեւելքի գործերու մասին.

«Ամենէն ծանր խնդիրներէն մին է—Մօտիկ արեւելքի խընդիրը։ Պետութեանց համերաշխաբար գործելու փորձը չեզոքացնող մէկ խոչընդոտ մը կայ. աւանդական դժուարութիւնները մէջ տեղ կուգան երբ կուզուի Բ. Դուռը համոզել բարենորոգումներ ներմուծել, որոնք թէ թուրքերուն և թէ քրիստոնեաներուն համար նպաստաւոր են. բացի այդ թուրք կառավարութիւնը յամառութիւնը ունի զայն չընդունելու։

Կան և ուրիշ դժուարութիւններ, որը, ինչպէս ես կը կարծեմ, պէտք եղածին չափ նկատողութեան չեն առնուիր անոնց կողմէն, որոնք կը ղեկավարեն այդ երկիրը և որոնք կուզեն քրիստոնեաներուն վիճակը բարւոքել, և ատոնք յեղափոխական ղեկավարներն են, որոնք կը գերադասեն բարենորոգումները չիրագործուին եթէ իրենց ուզածին համաձայն չեն։ Նորին մեծութեան կառավարութիւնը չի կրնար այդ տեսակ մարդոց ձեռքը խաղալիք դառնալ»։

ՍԵՐՊԻԱ

Բէթր Թագաւորին թագադրութեան հանդէսը Ժիքա վանքին մէջ չը պիտի տեղի ունենայ, այլ Պէլկրատ. որովհետեւ ճամբաները անկանոն են։ Թագադրութեան հանդէսին ներկայ պիտի ըլլան Պուլկարիոյ և Ղարատաղի իշխանները։

— Աւստրիական թերթերը կը հաղորդեն թէ Վիէննայի կարեւոր շրջանակներու մէջ կը կասկածին որ Պուլկար-Սրպիական համաձայնութիւն մը տեղի ունենայ, իբր թէ հակառակ շահեր ունենալնուն պատճառով։

ԹՈՒՐՔ ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պալք. հեռագրական գործակալութիւնը Պոլսէն կիմանայ որ Պուլկար-Թրքական համաձայնութեան պայմանները իրագործելու համար կազմուած յանձնախումբը, Սայիտ փաշայի նախագահութեամբ, արդէն սկսելով իր նիստերը, Պուլկար կառավարութենէն պահանջեր է որ պատուիրակներ նշանակուին բանակցութիւններ կատարելու համար տեղայիութեան, սահմաններու հսկողութեան, փոստ-հեռագրի, թուրք և պուլկար երկաթուղիներու կապակցութեան, վաճառականական գործակատարներու իրաւասութեան և փախստական զինուորները ու սովորական յանցաւորներու յանձնելու մասին։

—Պոլիս հասած տեղեկութեանց համաձայն գաղթական պուլկարները սկսած են վերադառնալ Մակեդոնիա և Էտիրնէի նահանգը։

Պատուարժան խմբագրութիւն,
Շարժում Լրագրոյ
Աստ

Հաճեցէք ներկայ Ձեր չորեքշաբթի և շաբաթ աւուր թիւերու մէջ հրատարակել առ այս կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները։

ՎԱՌՆԱՅԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԸ

Աղք. Ընկ. Ընդհանուր ժողովը պիտի գումարուի յառաջիկայ կիրակի 9 Մայիս կէս օրէ վերջ ժամը 2-ին։

Ի գիտութիւն Պատուարժան անդամոց կուզանք յայտնել թէ, հակառակ մեր կրկնակի յայտարարութեանց անցեալ կիրակի անդամոց խիստ փոքրամասնութիւն մը ներկայ գտնուելուն ժողովը բանալ կարելի չեղաւ։

Մայիս 9-ին գումարուելիք Ընդհ. Ժողովը մեծամասնութիւն համարելով անկէ յետոյ ոև է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ.

Դիւան Աղք. Ընկ. Ընդհ. Ժողովոյ
Վ. Ատենադպիր Վ. Ատենապետ
Պ. Քիւրքճեան Մ. Քարաքաշեան
4 Մայիս 1904
Վառնա (ԿՆԻՔ)

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность" Варна